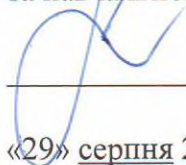

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

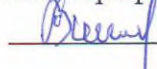
«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та навчальної роботи

 Інна АНДРУШКО
«29» серпня 2025 року

«ПОГОДЖЕНО»

Завідувач кафедри медицини
катастроф та військової медицини

 доц. ЗВО Микола МАТВІЙЧУК
«29» серпня 2025 року

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Медицина психологія надзвичайних станів, екстрена та кризова психологія»

Спеціальність	225 Медична психологія
Освітній рівень	Магістр
Освітня програма	ОПП «Медична психологія», 2022
Навчальний рік	2025-2026
Кафедра	Медицини катастроф та військової медицини
Контактна інформація	<i>emergency@vntu.edu.ua</i> вул.Пирогова, 56 (морфологічний корпус), (0432)661293
Укладач силабусу	к.мед.н., доц. ЗВО Микола МАТВІЙЧУК, к.психол.н., доц. ЗВО Анатолій ШЕВЧУК, старший викладач Вікторія АНГЕЛЬСЬКА

1. Статус та структура дисципліни

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ОК 40, складова циклу дисциплін професійної підготовки
Курс/семестр	3 курс (V семестр)
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	90 годин /3,0 кредити ЄКТС
Кількість змістових модулів	1 модуль
Структура дисципліни	Лекції – 8 год. Практичні заняття - 52 год. Самостійна робота – 30 год.
Мова викладання	українська
Форма навчання	Очна

2. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність. Предметним напрямком програми є організація та надання психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях, організація роботи в умовах підвищеного ризику виникнення екстремальних ситуацій.

Передреквізити. Для успішного засвоєння дисципліни студенту необхідні знання, отримані в процесі вивчення наступних дисциплін: загальна психологія, фізіологія та нейрофізіологія, вікова та педагогічна психологія, психологія здоров'я людини.

Мета курсу та його значення для професійної діяльності. Метою дисципліни є вміння організовувати та надавати психологічну допомогу населенню та військовослужбовцям в екстрених та кризових ситуаціях, у т.ч. у польових умовах, під час роботи розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення; вміння використовувати методи психологічного дослідження, консультації та психологічної підтримки негативних наслідків посттравматичного стресу; оволодіння прийомами надати психологічної та психотерапевтичної допомоги в умовах стресу при надзвичайних ситуаціях; здійснення експертної оцінки психологічного стану особистості та експертизу працездатності, готовності фахівця до діяльності в складних та екстремальних умовах праці.

Постреквізити. В процесі вивчення дисципліни набуваються знання, необхідні для успішного засвоєння дисциплін професійної підготовки, закладає основи теоретичних знань і практичних навичок з організації проведення лікувально-евакуаційних, санітарно-гігієнічних, соціально-психологічних та психотерапевтичних заходів, у тому числі – з надання медичної та психотерапевтичної допомоги.

Результати навчання для дисципліни:

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

- виділяти провідний клінічний симптом або синдром шляхом прийняття обґрунтованого рішення. Визначати попередній клінічний/психологічний/патопсихологічний діагноз, функціональний стан, проводити диференційну діагностику;
- встановити діагноз невідкладних станів та визначити тактику надання екстреної допомоги при психічній патології та психологічних проблемах;
- проводити клінічну, категоріальну діагностику шляхом оцінки феноменів, симптомів та синдромів, інтерпретації результатів функціональних методів діагностики, психодіагностичних методик, лабораторних та інструментальних досліджень з визначенням повного функціонального діагнозу;
- визначати принципи, тактику, характер лікування та медико-психологічної допомоги, призначати медикаментозне лікування;
- прогнозувати результати реабілітаційної допомоги за терміном і ступенем відновлення втрачених функцій організму пацієнта на психічному рівні;

- використовувати тактику визначення та ведення контингенту осіб, що підлягають психологічній корекції;
- встановлювати ефективний терапевтичний альянс з пацієнтами;
- виконувати стандартні процедури та методики.
- проводити обстеження та/або патопсихологічну діагностику з метою прогнозування результатів медико-психологічної допомоги;
- надавати кваліфіковану медичну, медико-психологічну допомогу, як в плановому порядку, так і в екстремальних ситуаціях.

3. Зміст та логістика дисципліни

Модуль «Медична психологія надзвичайних станів, екстрена та кризова психологія»	5 семестр 90 год/ 3,0 кредит	Лекції теми №№ 1, 5, 6, 9 Практичні заняття теми №№ 1-11
---	------------------------------------	---

Дисципліна включає 11 тем.

Тема 1. Психологія надзвичайних ситуацій. Професійна діяльність лікаря-психолога в екстремальних умовах та ситуаціях

Тема 2. Емоційні стани людини в екстремальних умовах

Тема 3. Психологія тероризму

Тема 4. Організаційні аспекти надання екстреної психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях

Тема 5. Відстрочені реакції на травматичний стрес. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)

Тема 6. Загальні підходи до психотерапії ПТСР.

Тема 7. Переживання втрати.

Тема 8. Суїцидальна поведінка.

Тема 9. Вторинна травма.

Тема 10. Психологічне забезпечення та супроводження професійної діяльності медичних працівників.

Тема 11. Соціально-психологічні чинники розвитку «синдрому вигорання» серед медиків-психологів.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Практичні заняття передбачають теоретичне обґрунтування основних питань теми.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять.

Індивідуальна робота включає опрацювання наукової літератури, підготовку оглядів з наданих тем для презентації на засіданнях студентського наукового гуртка, виконання науково-практичних досліджень, участь у профільних олімпіадах, науково-практичних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт.

Календарні плани практичних занять, обсяг та напрямки індивідуальної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра медицини атакстроф та військової медицини/Студенту/Очна форма навчання/ Медична психологія / 3 курс/Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини атакстроф та військової медицини <https://emergency.vnmu.edu.ua/> #. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmu.edu.ua.

4. Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, тестування, електронне опитування, розв'язання ситуаційних задач, контроль практичних навичок.
Підсумковий контроль дисципліни - диф.залік	Методи: тестування, усне опитування, контроль практичних навичок. (згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи)
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання, демонстрація практичних навичок.

5. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи)

Поточний контроль	За чотирьохбальною системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Підсумковий контроль дисципліни	Оцінка за дифзалік: 71-80 балів – «відмінно» 61-70 балів – «добре» 50-60 балів – «задовільно» Менше 50 балів – «не задовільно»/не склав
Оцінювання дисципліни:	Поточна успішність – від 72 до 120 балів (конвертація середньої традиційної оцінки за практичні заняття за 120-бальною шкалою): 60% оцінки за дисципліну Підсумковий контроль – від 50 до 80 балів: 40% оцінки за дисципліну Індивідуальна робота – від 1 до 12 балів Сумарно від 122 до 200 балів.

Шкала оцінювання дисципліни: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	Зараховано
170-179,99	B	Добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	Задовільно	
122-140,99	E	задовільно	-
60-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-59,99	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика навчальної дисципліни

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання

освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації навчального процесу в ВНМУ ім. М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях. Інструктаж з техніки безпеки проводиться на першому практичному занятті викладачем. Проведення інструктажу реєструється в Журналі інструктажу з техніки безпеки. Студент, який не пройшов інструктаж, не допускається до практичних занять.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Студент повинен бути підготовленим до практичного заняття.

На заняття слід приходити вчасно, без запізнення. Студент, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях студент має бути одягнений в робочу форму (медичний халат, шапочка, змінне взуття). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до заняття.

Студент повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час обговорення теоретичних питань студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до своїх колег та викладача; при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після заняття.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається тільки під час електронного тестування або опитування.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім. М.І. Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм академічної доброчесності під час поточного та підсумкових контролів студент отримує оцінку «2» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом двох тижнів після отриманої незадовільної оцінки.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://emergency.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини#) черговому викладачу. Для відпрацювання пропущеного заняття студент має пройти тестування та письмово чи усно відповісти на питання до теми заняття.

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи). До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни студент може отримати за індивідуальну роботу, обсяг якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами індивідуальної роботи згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача

кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім. М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є MicrosoftTeams, GoogleMeet. Порядок проведення практичних занять, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://emergency.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини#/ Студенту або <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини/ Студенту або <https://emergency.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини/Новини).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

Навчальні ресурси Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини/ <https://emergency.vnmu.edu.ua/> Студенту/ Медична психологія / 3 курс. Консультації проводяться два рази на тиждень згідно графіку консультацій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна.

1. Закон України №2801-ХІІ від 19.11.1992 р. «Основи законодавства України про охорону здоров'я». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12.#Text>
2. Закон України від 01.01.2016 р. № 1489-14 «Про психіатричну допомогу». – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1489-14?info=1>
3. Діти та війна. Навчання технік зцілення. Для дітей віком від 8 до 18 років / Патрік Сміт, Атле Дирегров, Вільям Юле / пер. з англ. О. Антонішин; наук. ред. Катерини Явної. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2022. — 108 с. ISBN 978-617-8092-17-7
4. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації — Київ: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2022. — 216 с.
5. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту Підготовлено в межах виконання Проекту «Підтримка реформи соціального сектору в Україні», який впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні. Думки, під загальною редакцією Іванової О.Л., упорядників: д. мед. н. Пінчук І.Я., д.мед.н. проф. Хаустової О.О., к.психолог.н. Степанової Н.М., Чайки А.В., Пінчук А.О. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1489-14?info=1> . –Режим доступу <https://dszn-zoda.gov.ua/sites/default/files/loadfiles/ATO/methodic.pdf>
6. Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах гібридної війни: теорія та практика. В.І. Цимбалюк, В.В. Стеблюк, О.В. Друзь, Н.О. Марута, Г.М. Кожина та ін.. / За заг. Ред.. В.І. Цимбалюка. – К.: ВСВ Медицина, 2021. – 256 с.
7. Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України: навч.-метод. посіб./ За редакцією генерал-майора В. Ключкова.– К.: НДЦ ГП ЗС України, 2023. – 325 с.
8. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунов; [О. І. Федоренко та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с.
9. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати: Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2022. 52 с.
10. Охорона психічного здоров'я в умовах війни : у 2 т. / пер. з англ. Тетяна Охлопкова, Олександра Брацюк. — 2-ге вид. — К. : Наш Формат, 2022. — 1 том. — 548 с.
11. Охорона психічного здоров'я в умовах війни : у 2 т. / пер. з англ. Тетяна

Охлопкова, Олександра Брацюк. — 2-ге вид. — К. : Наш Формат, 2022. — 2 том. — 548 с.

Допоміжна література:

1. Child Mind Institute | «Як допомогти дітям пережити травматичні події». посібник з реабілітації для батьків, учителів та лідерів громад». https://childmind.org/wp-content/uploads/2022/02/CMI_Guide_Trauma_2022_Ukrainian_edited.pdf

4. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я персоналу організацій в умовах війни: Навч.-методичний посібник. К.: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 124 с.

5. Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни. 2-ге вид., випр. та доп.: практичний посібник/ Н. І. Череповська, Н.Ф. Умеренкова. Київ: Вид. «КНТ», 2023. - 222 с.

8. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватись? Як допомогти подолати? Довідник для широкого кола фахівців / К. Возніцина, Л. Литвиненко. — Київ, 2020. 192 с.

9. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. — Київ, 2021. — 208 с.

10. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. — Київ, 2021. — 240 с.

11. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. — Київ, 2021. — 236 с.

12. Охорона психічного здоров'я [Електронний ресурс] : підручник О 92 для лікарів / [колектив авторів] ; за заг. ред. професора Л. М. Юр'євої, професора Н. О. Марути. — Харків : Строків Д. В., 2022. — Назва з екрана

13. Психічне здоров'я на робочому місці. Аналітична записка Версія українською мовою WHO/EURO:2023-5950-45715-67809 (електронна версія)

15. Розпорядження Про затвердження плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року/ Офіційний портал Верховної Ради України /Кабінет Міністрів України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80#Text> (дата звернення 20.08.2024)

16. Психічне здоров'я в умовах кризи : монографія. Коструба Наталія, Фіщук Оксана Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 180 с. ISBN 978-966-940-461-9

Інформаційні ресурси

1. Електронна адреса сайту університету: <http://vnmue.edu.ua>
2. Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmue.edu.ua>
3. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
4. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
5. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
6. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
7. Сайт кафедри медицини катастроф та військової медицини <https://emergency.vnmue.edu.ua/>
8. Google диск кафедри <https://drive.google.com/drive/folders/1ifZocdfPjXngceqxlvt5UUlsViimVLEL>
9. Сайт Міністерства оборони України: Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/>.
10. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
11. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>
12. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>
13. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>
14. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
15. Міжвідомчий постійний комітет (IASC) <http://interagencystandingcommittee.org/mental-health-and-psychosocialsupport-emergency-settings>
16. Асоціація психіатрів України <http://ukrpsychiatry.org/>
17. Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров'я України <http://ndips.org/>
18. Новини Української психіатрії <http://www.psychiatry.ua/>

19. Ветеран Hub <https://veteranhub.com.ua/>
20. ПУТІВНИК У СФЕРІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <https://yarmiz.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/Путівник-у-сфері-ментального-здоровя-військовослужбовців-в-умовах-війни.pdf>
21. Гостра реакція на стрес на полі бою. Протокол iCOVER (Український дубляж) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <https://www.youtube.com/watch?v=PiorypOznyg>
22. Перша психологічна допомога в бою_протокол ЯАЛОМ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <https://www.youtube.com/watch?v=B5mPrS-cLJc>
23. Ресурсна психологія та психотерапія [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <https://arpp.com.ua/molfa-hub/prevention-of-ptsd/>
24. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю/ ІПС ЛІГА: ЗАКОН. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text>
25. Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року.ІПС ЛІГА: ЗАКОН <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#n7> (дата звернення: 20.08.2024)
26. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю/ІПС ЛІГА: ЗАКОН. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 04.09.2025)
- Розклад та розподіл груп по викладачам** опублікований на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини/ <https://emergency.vnmu.edu.ua/> Студенту/ Медична психологія / 3 курс).
- Силабус з дисципліни «Медична психологія надзвичайних станів, екстрена та кризова психологія» обговорено та затверджено на засіданні кафедри медицини катастроф та військової медицини ВНМУ ім. М.І. Пирогова (протокол № 1 від 27 серпня 2025 року)

Відповідальна за дисципліну

ст.викл. Вікторія Ангельська

Завідувач кафедри

доц. ЗВО Микола Матвійчук